

N:o 77.

Af herr **E. A. Lindblad**, om *skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om revision af förordningen angående stämpel-afgiften.*

Riksdagen beslöt 1894 en väsentlig förhöjning af stämpelskatten dels i form af arfsskatt, dels också medelst stämpel på depositioner, vaxlar och obligationer, hvilka dittills varit fria. På aktier och lottbref hade komiterade, liksom äfven embetsverken, gifvit anvisning, men den kongl. propositionen tog dem ej med af särskildt skäl; deremot föreslog Kongl. Maj:t en ändå allmännare stämpelbeläggning, dels på vanliga bankanvisningar (checker), dels på postremissvaxlar m. m. Riksdagen ville ej veta af denna strängare och alltid obehärliga form af stämpelskatt, och det är knappast sannolikt, att ens de accepterade formerna depositions-, vaxel- och obligationsstämpeln gått igenom, om ej Riksdagen funnit sig stå inför en oväntad brist vid statsregleringen, som behöfde fyllas. Också förutsåg nog mången, att den nya förordningen tålde vid jemkningar. Herr Themptander gjorde sig särskildt till målsman för att lagen, oakadt den då borde antagas i befintligt skick, dock snarligen behöfde förändringar, och uttalade dervid tänkvärda ord derom, att ofta nog *nya* lagar behöfva en revision redan med stöd af de första årens erfarenheter.

Förvissningen härom har äfven bekräftat sig: alla följande Riksdagar hafva vidtagit någon ändring i stämpelförordningen. Då statsverket haft att uppvisa ett vida gynsamare finansläge, kan man icke undra på, att förändringarne afsett lättnader i beskattningen. Riksdagen har bland annat borttagit stämpeln på inrikes vaxlar i allmänhet. Äfven obligationsstämpeln har rönt anmärkning, särskildt vid sistlidne riksdag, då motion förelåg om stämpelfrihet för allmänna hypoteksbankens obligationer. Som skäl an-

Bih. till Riksd. Prot. 1900. 1 Saml. 2 Afd. 2 Band. 14 Häft. (N:is 77—80). 1

fördes, att obligationen lika fullt som vexeln är en skuldsedel, och att det i fråga om den förstnämnda ändå säkrare än om vexeln gäller, att *låntagaren* får betala stämpeln. Derjemte kan man anföra dubbelbeskattning såsom ett ytterligare motiv, så ofta som till säkerhet för obligationslånet ligga inteckningar, och dubbelbeskattning, för att ej säga tredubbel beskattning af *skulder* borde väl ej förekomma. Med obligationsstämpeln har man sökt träffa »storkapitalet», men vänder sig mot alldeles orätt person — låntagaren. Vissa bankinstitut och bruksbolag, som upplägga obligationslån, underkasta sig nog gerna stämpeln, då de fritt välja en låneform, som för dem säkerligen medför de bästa fördelarne. Hypoteksbanken åter saknar en sådan frihet; och att kommuner och andra menigheter, som sjelfva i sin ordning måste uttaga skatt och snarare *behöfde* bidrag från staten, skola betala särskild skatt *till* staten för att få använda den enda låneform, som torde vara lämplig för deras stora lån, det kan knappast vara riktigt.

Äfven inteckningsstämpeln behöfde minskas. Vid alla fastighetsköp — som ju af gammalt särskildt beskattas — ingå numera inteckningar såsom det vanligaste betalningsmedlet, och rätt blir det ju aldrig, att den skuldsatte fastighetsegaren — jordbrukare eller gårdsegare i stad — drabbas hårdast af skattelagstiftningen. Stämpeln borde väl härvid afvägas så, att den jemnt motsvarade hvad staten har rätt att kräfva för användning af ett visst rättsinstitut, ej såsom någon beskattningsform. En kronas stämpel för påbörjad tusental kronor torde vara fullt tillräckligt härför och kan äfven låta tala för sig såsom lämplig beräkningsgrund — proportionsvis — så snart offentlig myndighet behöfver anlitas för vinnande af betalning. Brister betalningen på grund af felande förmåga eller andra svårigheter, så torde *billighet* från det allmännas sida väl försvara sin plats. Och då det gäller inteckningars belåning, så kan man anföra, att inteckningsgifvaren för den intecknade fastigheten får betala alla utskylder fullt likasom för en skuldfri fastighet under det att ingen säkerhet finnes derom, att inteckningshafvaren alltid drabbas af skatt för *sin* inkomst.

En skatteminskning i fråga om obligations-, intecknings- och andra »skuld»-stämplar synes sålunda väl vara på sin plats, i synnerhet i dessa statsöfverskottens tider. Behöfver man, eller vill man, för att gå en rättvisare väg, tillse, att det verkliga kapitalet hårdare anlitas, så kunde man fordra, att den stämpel, som införts på bankdepositioner, också göres fullt effektiv, t. ex. genom den bestämmelsen, att depositionsstämpeln skall betalas för hvarje nytt kalenderår, depositionen fortfar att gälla, så snart den innestår längre tid än 6 månader.

I fråga om depositionsstämpeln antyddes redan, då lagförslaget debatterades 1894, att det fans flera sätt att undvika denna. Förut förekommo nog visserligen uppsagda depositionsbevis, men då bankerna numera infört s. k. stående depositionsbevis med vexlande ränta, så torde det hafva blifvit mycket vanligt, att just större kapital söka sådan placering, hvarigenom stämpel blott behöfver förekomma en gång under en längre tid. Likaså praktiseras det, att ett vederbörligen uppsagdt depositionsbevis, i stället för att omsättas till ett nytt och förses med ny stämpel, å nyo utsläppes med uppsägningen annullerad.

Men icke nog härmed, en helt annan bankrörelse har införts, hvarigenom stämpeln alldeles bortfallit. *Sparkasserörelsen* har visat sig kunna mottaga många och mycket stora insättningar, ja i flera fall träda i stället för verkliga depositioner. Visserligen har nu fr. o. m. 1900 års början storleken af insättningarna blifvit begränsad till högst 3,000 kronor för hvarje insättare, men som detta ej hindrar någon att hafva temligen betydande belopp på sådan räkning genom att använda flera olika banker, så synes stämpelförordningen ej böra medgifva ett dylikt lätt kringgående af gällande lag.

I den kongl. propositionen n:o 53 vid 1899 års riksdag anfördes af den t. f. departementschefen för finansärenden:

»Då stämpelskatt blifvit lagd på depositionsrörelsen, synas statsmagterna icke böra stillatigande åse, huruledes dessa beslut kringgås genom att depositionsrörelsen inflyttas under en annan, för densamma till sin natur främmande lånerörelse, hvilken är fri från stämpelskatt. Så länge en sådan stämpelskatt finnes, bör den tydligen drabba det kapital den afser. Den utväg, som kunde synas ligga nära till hands att råda bot för det missbruk af sparkasserörelsen, hvarigenom den göres till uppsamlare af de stora kapitalbehållningarna, vore att med stämpelskatt belägga de å sparkasseräkning verkställda insättningar, som öfverstiga ett visst belopp. Men utom det att det skulle vara förenadt med betydande praktiska svårigheter att med stämpel belägga de särskilda insättningarna i en motbok, synes det mig vara riktigare att söka återföra sparkasserörelsen till dess naturliga omfattning och allt fortfarande lemna den liksom den af sparbankerna drifna inlåning fri från stämpelskatt. För sådant ändamål synes en i lag stadgad begränsning af det belopp, bank eger af en person mottaga till förräntande å sparkasseräkning, vara af behovet påkallad.»

Riksdagen antog och Kongl. Maj:t har sedermera utfärdat den lag, som begränsar sparkasseinsättningarne till högst 3,000 kr. för hvarje insättare.

Riktigast synes dock vara att använda båda medlen för att såväl göra begränsningen fullt effektiv som förhindra kringgående af stämpelförordningen. Det är att märka, att deposition sedan 1894 dragit stämpel redan för belopp öfverstigande 100 kr. (fr. o. m. i år 500 kr.) De praktiska svårigheterna, hvarom departementschefen talat, förefinnas visserligen, men försvinna väl i någon mån, om man blott fäster sig vid det tillfälle, då *behållningen* uppgår till en viss gräns. En stämpel af 50 öre, så snart behållningen uppgår till minst 1,500 kr., och 1 krona, då den uppgår till minst 2,500 kr., torde få anses proportionellt till den nuvarande depositionsstämpeln, och man har då iakttagit, att sparkassebeloppet kan förete rätt stor rörlighet under året. Sparkasseidén har visat sig så begärlig för allmänheten, tack vare den höga räntan och andra förmåner, att denna lilla stämpelskatt till staten väl kan bäras.

Om man öfver hufvud vill med stämpelskatten träffa kapitalet, så finnes väl ej något pålitligare tillfälle, då detta ger sig till känna än i depositionsrörelsen, och stämpelbeloppet betalas der också af förmögenheten, ej såsom vid inteckningar och obligationer m. m. af den som behöfver låna. Och så länge sjelfdeklaration ej finnes införd i vårt land, så torde det gifvas ej så få depositionsbelopp, som undgå hvarje som helst beskattning utom den obetydliga stämpelafgiften. Men anlitar man bankdepositionerna såsom en årlig skattekälla för statsverket, så fordrar konsekvensen, att äfven sparkasserörelsen drabbas af liknande bestämmelser, för att ej skapa tillfällen att lätt kringgå förordningen. Deremot torde det ingalunda vara nödvändigt att dermed jemföra insättningarna i sparbank, enär den placeringen af flera skäl ej blir så begärlig och föga användbar ens för de medelstora beloppen. Någon maskerad depositions rörelse blir det näppeligen.

Är man anhängare af stämpelbeskattning, så synes äfven frågan om stämpel å aktier och lottbref, hvilken på sin tid förordades af embetsverken, nu hafva kommit i ett annat läge, än hvad år 1894 var fallet. Revision af bevillningsförordningen stod då på dagordningen, och förutom nyheten med sjelfdeklaration förelåg också fråga om att, jemte det bolag såsom hittills skattar för sin inkomst, äfven de enskilda delegarne i bolaget skulle taxeras för inkomst derifrån. Då dessa förslag nu icke medfört något resultat, torde tiden vara inne att återupptaga frågan om aktiers stämpelbeskattning.

Det omdömet synas sålunda efter den gångna tidens erfarenhet icke vara förhastadt, att stämpelförordningen ej praktiskt visat sig till alla delar uppfylla syftmålet med stämpelskattens utsträckning — att träffa verklig

förmögenhet och att utgöra ett komplement till bevillningsförordningen, der denna icke alltid träffar. Med stöd af denna erfarenhet skulle man kunna vilja bättre afväga förhållandet mellan »kapital»-stämpeln och »skuld»-stämpeln eller den beskattning, kapitalisten betalar i form af stämpelskatt, och den, som betalas af låntagare. Om också icke för ögonblicket ett större anlitande af sjelfva skatteformen synes behöfligt, kan man med fog ifrågasätta, om icke en verkligen förefintlig disproportion i nämnda afseenden ändå bör rättas, i all synnerhet som krafven på statens kraftigare mellankomst såväl i fråga om fattigvård och sjukvård som vägunderhåll, arbetarepensionering m. m. svårligen i längden låta sig afvisas. Redan 1894 års Riksdag uttalade sitt önskemål om 2 särskilda förordningar, och sedan dess ha ändringar årligen beslutits och af Kongl. Maj:t utfärdats, hvadan ensamt detta synes motivera en önskan att sammanföra bestämmelserna vare sig i en gemensam eller två skilda förordningar. En revision torde alltså ej kunna undvikas. Då *arfsskatten* antogs, uttalades också många invändningar mot beräkningssättet, och vid fjorårets öfverläggningar inom Första Kammaren framfördes önsknings om revision från mycket framstående håll. Att nu framlägga något detaljeradt förslag har jag icke tilltrött mig, emedan säkerligen ändå flera ändringar än de af mig påpekade och dermed i direkt samband stående kunna finnas lämpliga att iakttaga. Förutom önskvärdheten af en allsidig utredning, som endast Kongl. Maj:t torde vara i tillfälle att lemna, vinner man också, genom att nu hänskjuta frågan till Kongl. Maj:ts beaktande, mer än en mycket kort tids erfarenhet om verkningarne af senaste Riksdags inskränkningar i sparkasseväsendet och ser, huruvida denna åtgärd medför någon större inverkan på depositions rörelsen.

Med anledning af det sagda vågar jag föreslå,

att Riksdagen ville besluta att i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att gällande stämpelförordning revideras, och att dervid verkligt kapital vare sig i form af tillgodohafvande i banker eller i form af aktier strängare drabbas af stämpelskatten än det lånta kapitalet.

Stockholm den 24 januari 1900.

Ernst Lindblad.